

Bergtóra Hanusardóttir skrifvar um Altjóða Kvinnuráðstevnu ST's í Beijing 4.-15. september 1995

Hvat hendi í Kína?

Munagóð úrslit í Beijing, hóast strævnar fyriræingar og nógv rok: Kvinnurættindi skulu virðast sum mannarættindi! Seksuel forfylging gevur rætt til politiskt fríðskjól! Neyðtøka í krígstíð er krígsbrótsverk! Fosturtøka skal avkriminaliserast! Kvinnur eiga sín egna kropp og seksualitet! Kvinnur skulu taka avgerðir í politikki og í búskaparmálum! Gentur/børn skulu hava fordómsfria undirvísing, har kynsaspektið kemur klárt fram! Fjølmiðlar skulu vanda sær um kvinnumyndirnar! Kynsaspektið skal upp í alla lóggeving og politiskar atgerðir!

KSF Á VEG TIL ST KVINNURÁÐSSTEVNU Í KÍNA

Arbeiðið hjá okkum við almennu kvinnuráðstevnunum í Kína byrjaði í apríl 1994, tá eg gjøgnum Landsstýrið um Ríkisumbodið varð biðin at skriva stutta grein um støðuna hjá kvinnum í Føroyum til danska stevnutilfaris, og fyrsti fundurin í fyriræingarbólkinum hjá dansku stjórnini var hildin 24. mai 1994, har eg luttók sum umbod hjá Kvinnufelagsamskipan Føroya.

LIMALONDINI FYRIRÆIKA SEG

Tá var longu til ein rúgva av pappírnum, sum vit skuldu lesa. Pappír full av paragraffum, sum aðrir fyriræingarbólkar og stórar stevnur høvdu orðað. Nógv vóru EU-skjól, onnur komu úr New York, og so við og við komu eisini skjól frá hvørjum heimsparti sær aftrat. Alt hetta skuldu vit taka støðu til, gera viðmerkingar og broytingaruppskott. Í bólkinum vóru eini 40-50 fólk, sum fyrst lurtu eftir innleggum og síðani eftir áhuga og innliti diskuteraðu ymsu brotini í smærri bólum, aðrenn úrslitið aftur var lagt fyrir hini í plenum. Alt effektivt og við tí rúkandi ferð.

Fyri hvørja stevnu og fyrir hvønn fund gjørdist samlaða kladdan til „Plan of Action on equality, deve-

lopment and peace“, also „virkisætlanin fyri javnstøðu, menning og fríði“, meiri umfatandi og tyngri, bæði at bera og lesa. Okkara viðmerkingar eins og viðmerkingar frá øllum øðrum ST limalondum blivu síðani tiknar upp á drúgvum samskipanarfundum í New York á vori 1995, og í juni var endaliga uppleggið til „Plan of Action“ liðugt at fara við til Kína. Smekktu av fyrakantaðum parantesum um tað, sum ósemja var um, og sum samráðingarnar í Beijing skuldu avgera lagnuna hjá. Stór og trupul mál, sum gjørdur, at fólk var farið at stúra fyri, at tað hesa ferð kanska fór at ganga aftur á hond í mun til tað, sum avgjort var í Nairobi í 1985. Og sjálvst ívaðist eg stórliga í, um líkinda úrslit yvirhøvur kundi spyrjast burturur í Kína upp á fáar dagar, tá so nógv var óloyst aftan á hesi bæði árin við konsentreraðum samráðingum millum eg veit ikki hvussu nógv diplomatar og trenaðar serfrøðingar.

ALMENNUR FØROYA VÍÐ Á KVINNURÁÐSSTEVNU ST'S

Men hvat í verðini skuldi eg sum einstaklingur gera við alt, eg fekk innlit í? Hvussu kundu Føroyar sleppa upp í part í hesum

spennandi heimsufatandi tiltaki? Hvussu kundu føroyskir myndugleikar lut-taka í fyriræingunum og harvið forplikka seg av teimum samtyktum, sum altjóða samfelagið annars fór at seta í verk, kvinnum og gentum til bata?

Í fyriræingarnevndini vóru ráðharrar, politikkarar og embætistfólk úr øllum ministerium og so umbod fyrir ymisk áhugafeløg: Dansk Kvindesamfund, Danske Kvinders Nationalråd, Kvinno, Kvindefors-ningen, Ligestillingsrådet, Mandebevægelsen, Kvin-derne Ulandsudvalg, Indvandrerkvinder, Arbejdsgiverne, LO og so eisini umbod fyrir grønlandsku og føroysku kvinnufelagini. Men also onki umbod fyrir almennu Føroyar, ei heldur nakað fyrir Grønland.

Men tað fingur vit so í lag, Lise Lennert, grønlandsku kvinnufelagsumbodið og eg. Vit orðaðu ynski bæði munnliga og skrivliga, og Marita Petersen átók sær at fylgja málinum upp á einum fundi niðri við leiðaran Ellen Margrethe Løj - og jó, tað bar til at geva føroyingum og grønlandingum hvørt sitt plass aftrat í sendinevndini, bara londini sjálvi vildu gjalda. Og hesum jattaðu tey tibetur.

ARBEIDSLAGIÐ HJÁ SENDINEVNDINI

Tiskil vóru vit tvær, Helena Dam á Neystabø og eg, ið komu at umboda Føroyar í dansku sendinevndini, sum taldi 38 persónar, og sum bara fyrir part var tann sama sum fyriræingarnevndin.

Umbodini høvdu ymiskar uppgávur at røkja hesa tíðina. Sosialmálaráðharrin Karen Jespersen var leiðari og hevði morgunfundir við ymsu bólkinum: kl. 7 við samráðingarfólkunum, sum bara vóru 6 í alt, kl. 8-9 við allari sendinevndini, har politikkararnir, sum Helena var bólkad í millum, alt skrivstovufólk og ráðgevararnir, sum eg hoyrði til, vóru uppi, og so við dansku journalistarnar kl. 9.30.

Samráðingarfólkini greiddu okkum frá, hvussu samráðingarnar gingu, hvussu nógvar fyrakantaðar parantesur nú vóru strikaðar, og hvar tað enn stóð í botni í teimum ymsku arbeiðsbólkunum, og so fóru tey til dagsins arbeiði, hvørt í síni ætt. Ein av teimum

var maður, hinar fimm vóru kvinnur.

SPENNANDI SAMRÁÐINGAR

Tað var sum at fylgja við í eini spenningsøgu. Vit hildu jú við okkara egnu sjónarmiðum og fylgdu væl við, hvør nú royndi at forða okkum, og hvørji móti øllum forventningum styðjaðu okkara sjónarmið. Tað vóru ofta The Holy See, sum er Vatikan, og arabisku londini, sum hildu saman og spentu bein í tydingarmiklum málum, sum typiskt høvdu við rættin hjá kvinnum at ráða yvir egnum kroppi og kynslivi at gera, og eisini tá tað snúði seg um rættin hjá foreldrum einvíst at ráða yvir børnum sínum. Men so vóru knappliga onnur lond, t.d. Suðurafrika, sum heilt tóku fólk av bóli, tí tey framferdu nýggj og ódrvisi sjónarmið. Og eisini perusianski forsetin gjørdi fólk bilsin, tí hann tosaði so harðliga í móti síni egnu religion, soleiðis sum hon var framborin av Vatikaninum og tiskil kom at virka so ótoluliga skerjandi fyrir kvinnur.

UMHIVORVIÐ

Alt hetta „offisiella“ gekk fyrir seg inni í einum risastórum kompleks. Ókið var avsperrað og bara fólk við tí serliga atgongupassinum sluppu framvið vaktarmonnunum utanfyri og inn í sjálvt húsið - og víðari inn í samráðingarloini sluppu vit eisini bara við at fara fyrst igjøgnum eina so gjøgnum aðra trygdarkenning - okkum øllum til góða nytta, hugsi eg hóast alt.

Í einum parti hevði hvørt land sína egna skrivstovu, fundarhøli og arbeiðshøli. Síðani var høvudsalurin, sokallaði plenumsalurin, har borð og 4 stólar vóru til hvørt landið, og annars plass til nógvar áhoyrarar aftanfyri og uppi á balkongini. Har hildu øll londini sínar offisiellu, politisku talur, og seinni eisini tydingarmiklir NGO felagskapir. Vit viðgjørdur t.d. á teimum fylgjandi morgunfundum taluna, sum Karin Jespersen skuldi halda Danmarkar vegna, fyrir at alt tydingarmikið skuldi vera við, samstundis sum talan skuldi vera so stutt, snild og snøgg sum gjørligt. Men annars vóru kanska 100 størri og minni fundarhøli, kaffistovur

Bergtóra varð vald av Kvinnusamskipan Føroya at fara við á stevnuna

o.lkn. aftrat, og allastaðni var fult av virknum fólki, fyrir ikki at tosa um alt pappírini!

BENASIR, VÍGDIS OG GRO

Benasir Buthu og Vígdís Finnbogadóttir hildu setanaræður, og tá var rift um tey fyri plássini inn í plenumsalinum, so tey flestu sótu tað og lurtu við sjónvarpinum ymsastaðni í centrum. Serliga Benasir Buthu'sa tala var framúr góð og sera væl framborin. Upp á ein ógvuliga persónligan og engageraðan máta legði hon greitt fram, hvar kvinnuráðstevnurnar í veruleikanum snúgva seg um. Eisini Vígdísar røða var góð, bara ikki so óvanlig.

Scinni var minni rift um at sleppa at sita í plenum og lurtu - politikkararnir vóru nógv aðrastaðni og við

ráðgevarar, sum ikki allir høvdu so bundnar uppgávur, vóru tí nógv har inni, skrivaðu niður, savnaðu talur og tóku móti boðum til Danmarkar frá øðrum londum. Men sum frá leið vísti tað seg, at tað mest spennandi flutti seg burtur frá plenumsalinum inn í salar aðrastaðni í húsinum, har sum samráðingarnar, teir veruliga dystirnir millum londini, fóru fram.

Seinastu taluna helt Gro Harlem Brundtland, og tað var ein ikki minni góð og fyrir okkum norðurlandskar og vesturlandskar kvinnur ein samanumdragandi og verdug tala. Vónandi ber til hjá føroysku bløðnum at prenta talurnar seinni.

MUNUR MILLUM NGO FORUM OG ST RÁÐSSTEVNU

Eg var fyrst í nakrar dagar á

